

СЕМАНТИКА ІМПЕРАТИВА В ПОЕТИЧНОМУ МОВЛЕННІ ЛІНИ КОСТЕНКО

У роботі окреслено основні підходи в лінгвістиці до поняття імператива, засобів вираження його семантичного наповнення в мовленні. Здійснено спробу класифікації значень наказового способу в поетичному мовленні Ліни Костенко. Описано семантику імператива в поетичних текстах письменниці з урахуванням змін, що відбуваються під впливом використаних допоміжних мовних засобів. З'ясовано, що лірика Ліни Костенко насичена словесними формулами відповідно до традицій уживання імперативів, які несуть емоційно-оцінну характеристику модальності висловлення, сприяють поглибленню емотивної настанови автора.

Ключові слова: модальність, наказовий спосіб дієслова, імператив, українське поетичне мовлення, поетика Ліни Костенко.

Omelchenko A. Semantics of the Imperative in Lina Kostenko's Poetic Speech. *Grammatical features of the imperative in the poetic works of Lina Kostenko are outlined. The relevance of the study is due to the fact that the information about the imperative, available in the modern scientific and educational literature, is ambiguous in terms of linguistic interpretation and many issues remain controversial. The importance of the theme is also due to semantic diversity of meanings of imperative forms, which are realized differently in poetic texts.*

The main purpose of this article is to clarify the poetic meanings, which are realized with the help of the grammatical imperative in combination with other linguistic means in the poetic works of Lina Kostenko.

The object of the study is the poetics of Lina Kostenko.

The subject is the grammatical imperative in its semantic content in the texts of Lina Kostenko's poems.

The tasks of work are the following: to characterize the theoretical foundations of the study of the imperative in linguistics; to analyze the characteristic grammatical features of imperatives in the poetic works of Lina Kostenko; to determine the semantic palette of motivation to act in the poetic speech of Lina Kostenko.

The imperative is uniquely represented in Lina Kostenko's linguistic picture of the world. The poet's lyrics are full of verbal formulas given the tradition of using imperatives. Verbs in the imperative mood create a connection between the lyrical hero and the reader, contributing to the expression of empathy of the author. Characteristic repetitions of verbs in the imperative mood can describe an event that occurs or does not end. Verbs in the imperative mood have emotional and evaluative characteristics of events and realities of life and acquire additional meanings. Typical

uses of imperatives in poetic speech by Lina Kostenko reflect a certain fragment of the whole spectrum of imperative meanings inherent in the system of imperatives in the Ukrainian language in general. Imperatives in the form of pleas, requests, denials, spells, warnings addressed to real and unreal subjects are considered. This is due to the greater use of imperatives with the semantics of desire compared to the semantics of motivation or categorical order, which reflects the specifics of poetic speech in general.

Key words: *verb, modality, imperative mood of verb, imperative, Ukrainian poetic speech, poetics of Lina Kostenko.*

Вступ

Імперативний вислів є одним із найголовніших модальних смислів у мовному вияві людської логіки. Тому імператив (наказовий спосіб) посідає особливе місце в мовах світу.

Початковим етапом вивчення спонування до дії був аналіз форм і семантики наказового способу (Н. Головіна, Ю. Жлуктенко, В. Каліущенко, І. Корунець, В. Ушакова й ін.). Мовознавці дослідили парадигму наказового способу, виокремили ядерні й периферійні форми імператива, його граматичні й лексико-граматичні синоніми (О. Володін, В. Храковський, Н. Швидка й ін.). Аналіз спонукальних мовленнєвих актів – подальший етап дослідження категорії спонування (Л. Бережан, О. Бондарко, А. Вежбицька, Г. Дрінко, Т. ван Дейк, А. Дорошенко, Г. Ейгер, Т. Карлсон та ін.). Отже, важливим напрямом вивчення спонукальності є дослідження її як категорії, у якій особливо яскраво виявляється комунікативно-прагматична функція мови.

А. Загнітко зауважував: «Одні дослідники дотримуються класичної позиції щодо парадигми імператива, вважаючи його складником лише форми другої особи (І. Мучник, М. Муравицька, М. Некрасов) і форми сумісної дії першої особи множини (Н. Авілова, В. Виноградов, М. Леонова, О. Пешковський, В. Русанівський, частково О. Ісаченко), другі додають до них форми третьої особи (С. Зарецька, О. Немешайлова, О. Шахматов), треті зараховують до імператива всі форми, що реалізують функцію спонування, тобто форми другої, третьої, першої особи однини й форми сумісної дії (О. Востоков, Ф. Буслаєв, М. Трубецький)» (Загнітко, 2001: 246).

Актуальність дослідження зумовлена тим, що наявні в сучасній науковій і навчальній літературі відомості про імператив

неоднозначні щодо лінгвістичного трактування, багато питань залишається дискусійними та потребують розв'язання. Важливість теми зумовлена також семантичним різноманіттям значень імперативних форм, що реалізуються по-різному в поетичних текстах.

Основна мета цієї статті – з'ясування поетичних смислів, що реалізуються за допомогою граем імператива в поєднанні з іншими мовними засобами в поетичному доробку Ліни Костенко. Завдання роботи: 1) схарактеризувати теоретичні засади вивчення імператива в мовознавстві; 2) проаналізувати характерні граматичні ознаки імперативів у поетичному доробку Ліни Костенко; 3) визначити смислову палітру спонукання до дії в поетичному мовленні Ліни Костенко.

Об'єкт дослідження – поетика Ліни Костенко, предмет – граеми імператива в їхньому семантичному наповненні в текстах віршів Ліни Костенко.

Методи та методика дослідження

Досягнення поставленої мети передбачає використання як загальних лінгвістичних методів, як-то: метод спостереження, аналізу, структурний і функційний, так і спеціальних, зокрема конструктивного, що застосовується в лінгвістиці тексту та теорії комунікації для дослідження моделей комунікативних ситуацій, а також метод інтерпретації тексту, який виявляється в різних аспектах, зокрема й комунікативному, що ґрунтується на інтерактивній взаємодії автора й гіпотетичного адресата, закладеного в текстовій програмі адресованості, з реальним читачем.

Виклад основного матеріалу

На сьогодні в україністиці значно посилилась увага дослідників до імператива як одного із засобів вираження модальності висловлення. Лінгвісти поглиблено вивчають функційні, формально-граматичні та семантичні особливості дієслів, зокрема й імперативних форм (І. Вихованець, Н. Іваницька, В. Русанівський, А. Загнітко, С. Соколова та ін.). Поглибленню диференціації дієслів у наказовому способі за їхнім семантичним наповненням сприяло утвердження тривимірного підходу до організації речення в українському мовознавстві (А. Загнітко, І. Вихованець, Н. Іваницька).

Ліна Костенко – визначна постать в українській культурі. Творчий набуток поетеси важко переоцінити. Унікальність Ліни Костенко

виявилася не тільки в проблемно-тематичній площині, а й у своєрідності її стилю, що виявляється в яскравій мовній поетичній картині світу, зокрема й у наповненні поезії багатую імперативною семантикою.

За своїм словниковим значенням імператив виявляє беззастережну, категоричну вимогу, веління, наказ (Білодід, 1973 (Т. 4): 20). У поєднанні з іншими частинами мови він може створювати унікальні формули, що підкреслюють, зокрема, своєрідність поетичного мовлення конкретного автора.

Найбільш повно значення імператива, на наш погляд, відображається у визначенні І. Мельчука: «Імператив висловлює наказ (у дуже широкому сенсі) і є мовленнєвим актом, за допомогою якого мовець висловлює свою волю і намагається впливати на адресата, спонукавши його, таким чином, до бажаних дій» (Мельчук, 1998: 155). Імператив є не лише повідомленням про бажання, а й спробою його реалізувати, що спонукає деяку особу до здійснення бажаної дії.

Ці погляди на природу імператива підводять до розуміння того, що в його основі лежить значення спонукання (каузації), що містить у своїй семантичній структурі бажання, яке і є причиною спонукання. Під таким кутом зору різноплановість значень імператива пояснюється так: особливості вираження імперативного значення зумовлені різноманітними поєднаннями значень бажання і спонукання зі значеннями категоричності та контрольованості залежно від участі того, хто говорить, у каузованій дії, складу виконавців (один, два, багато), що виражається в персональності. Усі ці значення, що проявляються в різній комбінації та з різною часткою участі особи, суб'єкта дії, який каузується, і формують парадигму імператива.

Як зазначає В. Виноградов, наказовий спосіб «належить до емоційно-вольової мови й характеризується особливою інтонацією. <...> Поза цією інтонацією наказового способу не існує» (Виноградов, 1963: 464). У семантиці наказового способу переважають модальні відтінки побажання, заклинання, припущення, зобов'язання. Отже, відбувається перенесення форми наказового способу у сферу семантики спонукання до здійснення бажаного.

Для поетичної мови, як і для живої, притаманні вживання імперативних форм, що скеровані до реальних виконавців дії. При цьому пряме значення слів і форма дієслова наказового способу зберігається, порівн.: *Сороко, не кричи! Я в лісі не стороння* (Костенко, 2012: 69).

Дієслово має семантику спонування до дії у внутрішньому значенні (граматичне значення) і форму наказового способу дієслова в зовнішньому (граматичний спосіб вираження). Найвний прямий наказ особі, що може взяти участь у виконанні дії. У цьому разі діапазон значень ужитих дієслів наказового способу розширюється, напр.: **Не говори** печальними очима те, що бояться вимовить слова (Костенко, 2012: 11); **Впізнай** мене в холодній безвісті, **згадай** моє земне ім'я (Костенко, 2012: 74); Дорогий мій, сонячний, **озвися!** (Костенко, 2012: 78); Велике діло – танець між ножами! **Танцюй** собі, лиш пальчика не вріж (Костенко, 2012: 85).

Форма дієслова наказового способу в поетичних текстах може набувати значення дії, що повторюється або не має своєї завершеності. Так дієслова й доконаного, і недоконаного видів можуть мати характер незавершеності дії або описувати дію, що відбувається в певний момент, порівн.: **Заворожи** мені, волхве! **Заворожи** мені, волхве... (Костенко, 2012: 114); **Танцюй, танцюй**, дитино! Життя – страшна корида (Костенко, 2012: 179); «**Вартуй! Вартуй!**» – з Курилівської брами. «**Вартуй! Вартуй!**» – від Київських воріт (Костенко, 2012: 263).

У поетичних текстах відбиваються й інакші значення досліджуваних слів у порівнянні із живою мовою. Відповідно до цього порушується симетрія між формою, функцією і значенням дієслова. Пряме значення слів втрачається, з'являється допоміжне, скероване не на особу. Так характер адресованості переносить значення наказового способу у сферу значень наказу бажаного, напр.: ...**Я не скажу: «Хвилино, спинись!» Хвилино, будь!** Лише не хвилиною, а цілим життям – **хвилюю і тривож!** (Костенко, 2012: 57).

Для поетичного мовлення Ліни Костенко притаманні повтори дієслів, які, уживаючись у формах імператива, за своїм смисловим значенням є застереженням для ліричного героя. У таких контекстах дієслова описують дійсну картину світу поетеси й реципієнта або події, що мають відбутися внаслідок цього благання. Так імператив у поєднанні з іншими частинами мови утворює формулу застереження, порівн.: **О, не взискуй** гіркою меду слави! Той мед недобрий, від кусючих бджіл. **Взискуй** сказати поблідлими вустами, Хоч кілька людям необхідних слів. **Взискуй** прожить несуетно і дзвінко. **Взискуй** терпіння витримати все. А справжня слава – це прекрасна жінка, що на могилу квіти принесе. (Костенко, 2012: 387).

Особливість імперативів, що повторюються, полягає в тому, що вони одночасно відображають характер події й емоції ліричного героя. Таку емоційність читач сприймає досить складно, оскільки значення однакових за граматичним виявленням дієслів можуть бути абсолютно протилежними в порівнянні з первинними. Заперечення в імперативних формах може мати умовний характер. Тобто не виражати пряме заперечення, а лише виявляти небажання сприймати події, що відбуваються.

Поезія Ліни Костенко досить яскраво насичена смисловою опозицією дієслів, прийняття – неприйняття, протягування – відштовхування, бажання – небажання. Іноді такі значеннєві пари створюють смислову єдність.

Для створення опозиції або заперечення поетеса використовує форми наказового способу із заперечною часткою **не**, що надає відтінку надії, оскільки в імперативах наявна семантика мольби, яка за своєю скерованістю передбачає позитивну результативність прохання, напр.: *Моя любове! я перед тобою. Бери мене в свої блаженні сни. Лиш **не зроби** слухняною рабою, **Не** ошукай і крил **не обітни!** **Не допусти**, щоб світ зійшовся клином, **І не приспи**, для чого я живу. Даруй мені над шляхом тополиним Важкого сонця древню булаву. **Не дай мені заплутатись** в дрібницях, **Не розміняй** на спотички доріг, бо кості перевернуться в гробницях Гірких і гордих прадідів моїх* (Костенко, 2012: 49).

Поетичні формули, до яких звертається поетеса, різноманітні, імперативи із заперечною часткою **не** можуть набувати й семантики застереження. Такий наказ може не мати результативності, проте уточнює і роз'яснює думку ліричного героя, порівн.: ***Не прикидайся**, ти сумуєш теж* (Костенко, 2012: 122); ***Не бійся** правди, хоч яка гірка, **Не бійся** смутків, хоч вони як ріки* (Костенко, 2012: 240).

Імперативи, утворені від дієслів доконаного виду, означають дію, віднесену до плану майбутнього, тому, на відміну від дієслів недоконаного виду, мають бажане значення із всіма притаманними їм відтінками (Ковтунова, 1986: 122), зокрема й очікуваного результату наказу, напр.: ***Покличте** тих – людей із Табулена. Ті не злукавлять, скажуть все, як є* (Костенко: 161); *Вона кричить: – Людино, **підожди!** О, **підожди**, людино, будь ласкава* (Костенко, 2012: 304).

Значення форм імператива, що утворені від дієслів недоконаного виду, пов'язані не лише із семантикою бажання чи емоційною

оцінкою, а й з іншими модальними значеннями. Окрім особи, до якої скерована дія, з'являється ще додатковий суб'єкт у третій особі однини, порівн.: **Не плач, не муч його, не клич. Він не обізветься. Не може** (Костенко, 2012: 76).

Наказовий спосіб, утворений від дієслів доконаного виду, незважаючи на спрямованість до майбутнього, може в деяких контекстах, подібно до дієслів недоконаного виду, позначати реальну дію або таку, що вже відбулася. На відміну від форм недоконаного, дієслово в наказовому способі доконаного виду повідомляє про те, що відбулося в минулому й водночас дає емоційну оцінку події, наприклад, бажання того, щоб вона повторилася в майбутньому. Значення імператива в подібному контексті можна висловити так: 'це відбулося і нехай відбудеться знову'. Отже, наказовий спосіб відносить дію і до минулого, і до майбутнього одночасно, до плану реального та ірреального (Ковтунова, 1986: 123). У творчості Ліни Костенко теж фіксуємо такі імперативні форми, порівн.: **Спини мене отямся і отям, Така любов буває раз в ніколи, Вона ж промчить над зламаним життям, За нею ж будуть бігти видноколи, Вона ж порве нам спокій до струни, Вона ж слова поспалює вустами, Спини мене спини і схамени, Ще поки можу думати востаннє, Ще поки можу, але вже не можу, Настала черга й на мою зорю, Чи біля тебе душу відморожу, Чи біля тебе полум'ям згорю** (Костенко, 2012: 6). Зміст рядків вірша й семантика дієслів доповнюють одне одного. Відбувається протиставлення висловів у дійсному та наказовому способах.

Наказовий спосіб виражає складний зміст: він означає дію, що відбувається зараз і дає емоційно-вольову оцінку, яка, з одного боку, окреслена первинним значенням дієслова, а з другого – компонент вольової оцінки неоднозначний і може бути схарактеризований як прийняття і неприйняття описуваної події, бажання і небажання того, щоб подія продовжувалася та повторювалася (Ковтунова, 1986: 124).

Варто зазначити, що в подібних контекстах деякою мірою нівелюється семантична відмінність між дійсним і наказовим способами. Зберігаються лише форми способів дієслів і час, коли відбувається подія. Отже, чергування дієслівних способів виводить описувану подію в одну часову площину.

Функційні зміни, що відбуваються в семантиці дієслів, спричиняють десемантизацію їхніх лексичних значень. Відбувається

трансформація первинного значення дієслова в бажане шляхом творення наказового способу. Виникає асиметрія поміж формами наказового способу й семантикою дієслова, унаслідок чого з'являється додаткове емоційно-оцінне значення.

Завдяки такій асиметрії з'являються новотвори, що функціують з новими смислами. Коли такий процес, що відбувається в певному напрямі, має системний характер, його варто трактувати як новий прийом поетичної мови, що окреслює ідіостиль поетеси. Варто розглядати такі зміни під кутом специфіки поетичної мови авторки. Також важливим є те, чи мають такі процеси закономірність, чи це лише зміна семантичних значень дієслів у формі наказового способу в рамках певного твору.

Твори поетеси нерідко описують реальне життя людей у той чи той історичний період, тому лірика Ліни Костенко нерідко імітує формули прохання і мольби. Такі імперативи є характерними для творчості українських поетів. У поезії відбито особливості цього жанру, порівн.: *Починають зорі пригасати. В пам'яті сутуляться хрести. Альбіноні, Верді, Сарасате, **Поможіть** цей сум перебрести!* (Костенко, 2012: 77); *Вона молилась: – Грицю, чуєш, Грицю! Хоча б на мить **устань та оживи!*** (Костенко, 2012: 157); *Вона молилась: – **Встань та подивися, Що я вже стала свахою Петра*** (Костенко, 2012: 158); ***Подаруй** мені, доле, у вікнах березу* (Костенко, 2012: 245).

Дієслова у формі наказового способу в ліриці Ліни Костенко можуть набувати значень прохання. Спостерігаємо заклик виконати бажання ліричного героя, звернути увагу на його почуття, напр.: *Як він благає, як він її просить: «**О не співай, красуне, при мені!**»* (Костенко, 2012: 169); ***Підкажи** найлагідніше слово, Я його слухняно повторю. **Розгуляйся** буйно і раптово, **Заглуши** усе, що говорю!* (Костенко, 2012: 20); ***Рятуй** мене, **врятуй** мене, бо гине Моя душа, задивлена в чужу* (Костенко, 2012: 30); ***Не кажи, що не маю рації, І докорами не карай.*** *Я в любові – як в еміграції. **Відпусти** мене в рідний край* (Костенко, 2012: 61).

Лірика Ліни Костенко насичена описами ірреальних явищ, що пов'язані з віруваннями людей чи вигаданими подіями на основі казок і легенд. Поетеса нерідко застосовує формулу, у якій повтори імперативів набувають семантики заклинання. Дія скерована до неживих істот чи предметів дійсності, порівн.: ***Обступи** мене, ліс, як*

в легенді про князя Хетага, Коли й кінь був убитий, і він уже ледве брів. **Обступи мене, ліс! Хай зупиниться вся ця ватага, Хай ударить-ся люття об спокій твоїх стовбурів** (Костенко, 2012: 198).

Звідси з'являються й інші значення імперативів, зокрема такі, що втрачають значення заклинань фольклорних, а набувають значення мольби або взяті з релігії, напр.: *Куди ти ділась, річенько? **Воскресни!*** (Костенко, 2012: 187). Але не варто виключати появу таких імперативів як нових – незалежних від поетичної традиції. Такі формули притаманні живому мовленню, а в поезії вони набувають нових семантичних значень. Ліричний герой скеровує дію до неістот. Ця особливість уживання імперативних формул підкреслює й особливість ідіостилю письменниці.

У ліриці Ліни Костенко імператив дієслова своєрідно виокремлюється в мовній картині світу поетеси. Дієслова в наказовому способі набувають формул мольби, прохання, заперечень, застережень, втрачають первинні значення і набувають нових, здебільшого коли є повторюваними. У такій асиметрії з'являються нові смисли дієслів у наказовому способі, вияскравлюється особливий ідіостиль поетеси.

Висновки

Імператив своєрідно репрезентований у мовній картині світу Ліни Костенко. Лірика поетеси насичена словесними формулами з огляду на традиції вживання імперативів. Дієслова в наказовому способі створюють зв'язок ліричного героя і читача, сприяють вираженню емпатії автора. Характерні повтори дієслів у наказовому способі можуть описувати подію, що відбувається або не має завершеності. Дієслова в наказовому способі несуть емоційно-оцінну характеристику подій і реалій життя та набувають додаткових значень.

Типові вживання імперативів у поетичному мовленні Ліни Костенко відбивають певний фрагмент всього спектра імперативних значень, властивих системі імператива в українській мові загалом. Зафіксовано імперативи у формі мольби, прохання, заперечення, заклинання, застереження, що скеровані до реальних та ірреальних суб'єктів. Це пояснюємо більшою вживаністю імперативів із семантикою бажання порівняно із семантикою спонукання чи категоричного наказу, що відображає специфіку поетичного мовлення навагал.

Перспективу дослідження вбачаємо в подальшому вивченні універсальних значень імператива, притаманних українській поезиці, і тієї особливої семантики, яка створює неповторну картину ідіостилю окремих митців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білодід, І. К. (Ред.). (1970–1980). *Словник української мови*. Київ: Наук. думка.
2. **Виноградов, В. В.** (1972). *Русский язык. Грамматическое учение о слове* (2-е изд.). Москва: Высш. шк.
3. **Виноградов, В. В.** (1963). *Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика*. Москва: Изд-во АН СССР.
4. **Голикова, О. Н.** (2007). Инфинитив как средство создания неопределенности в поэтическом тексте. *Культура народов Причерноморья*, 110 (1), 123–125.
5. **Загнітко, А.** (2001). *Теоретична граматика української мови. Синтаксис*. Донецьк: ДонНУ.
6. **Ковтунова, І. І.** (1986). *Поэтический синтаксис*. Москва: Наука.
7. **Мельчук, И. А.** (1998). *Курс общей морфологии*. (Т. 1). Москва–Вена: Языки русской культуры.
8. **Мясоедова, С. В.** (2001). Категорія спонування і її вираження в непрямих висловленнях сучасної української мови. (Автореф. дис. ... канд. філол. наук). Харків: ХДПУ імені Г. С. Сковороди.
9. **Олексенко, О. А.** (2020). Видо-часові відношення як композиційний засіб організації ліричного твору. *Лінгвістичні дослідження*, 52, 204–214.
10. **Шевчук, О. С.** (1991). Семантичні можливості граматичних форм способу дієслова в сучасній українській літературній мові. У *Семантика і функції граматичних структур* (с. 38–50). Київ: Вища шк.

ДЖЕРЕЛА

1. **Костенко, Ліна** (2012). *Триста поезій*. Київ: АБА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.

REFERENCES

1. **Bilodid, I. K.** (Ed.). (1970–1980). *Slovnnyk ukrainiskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]*. Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].
2. **Vinogradov, V. V.** (1972). *Russkijazyk. Grammaticheskoe uchenie o slove [Russian language. The grammatical doctrine of the word]* (2nd ed.). Moskva: Vyssh. shk. [in Russian].
3. **Vinogradov, V. V.** (1963). *Stilistika. Teoriya poe'ticheskoi rechi. Poe'tika [Stylistics. The theory of poetic speech. Poetics]*. Moskva: Izd-vo AN SSSR [in Russian].
4. **Golikova, O. N.** (2007). Infinitiv kak sredstvo sozdaniya neopredelennosti v poeticheskom tekste [The infinitive as a means of creating uncertainty in a poetic text]. *Kul'tura narodov Prichernomor'ya – Culture of the peoples of the Black Sea region*, 110 (1), 123–125 [in Russian].
5. **Zagnitko, A.** (2001). *Teoretychna hramatyka ukrainiskoi movy. Syntaksys [Theoretical Grammar of Ukrainian Language. Syntax]*. Donetsk: DonNU [in Ukrainian].
6. **Kovtunova, I. I.** (1986). *Poe'ticheskij sintaksis [Poetic syntax]*. Moskva: Nauka [in Russian].
7. **Mel'chuk, I. A.** (1998). *Kurs obshchej morfologii [General morphology course]*. (Vol. 1). Moskva–Vena: Yazyki russkoj kul'tury [in Russian].
8. **Miasoiedova, S. V.** (2001). *Katehoriia sponukannia i yii vyrazhennia v nepriamykh vyslovlenniakh suchasnoi ukrainiskoi movy [The category of motivation and its expression in indirect expressions of the modern Ukrainian language]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv: KhDPU imeni H. S. Skovorody [in Ukrainian].
9. **Oleksenko, O. A.** (2020). *Vido-chasovi vidnoshennya yak kompozycijnij zasib organizacii lirichnogo tvoruv [Speculative*

relations as a compositional device for the organisation of lyrical work]. *Lingvistichni doslidzhennya – Linguistic research*, 52, 204–214 [in Ukrainian]. 10. **Shevchuk, O. S.** (1991). Semantychni mozhlyvosti hramatychnykh form sposobu diieslova v suchasni ukrainiskii literaturnii movi [Semantic possibilities of grammatical forms of verb mode in modern Ukrainian literary language]. In *Semantyka i funktsii hramatychnykh struktur – Semantics and functions of grammatical structures* (pp. 38–50). Kyiv: Vyshcha shk.

SOURCES

1. **Kostenko, Lina** (2012). *Trysta poezii. Vybrane [Three hundred poems. Favorites]*. Kyiv: A-BA-BA-NA-LA-MA-NA [in Ukrainian].

Омельченко Анна Григорівна – аспірант кафедри української мови, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; вул. Валентинівська, 2, м. Харків, 61168, Україна.

Тел.: +38 (099) 77 39 870

E-mail: omelcenkoanna4@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1287-3506>

Omelchenko Anna Hryhorivna – Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Language, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; 2 Valentynivska Str., Kharkiv, 61168, Ukraine.

Надійшла до редакції 28 квітня 2022 року

CITATION

ДСТУ **8302:2015**: Омельченко А. Г. Семантика імператива в поетичному мовленні Ліни Костенко. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. Вип. 56. С. 295–305. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2022.56.22>

APA: Омельченко, А. Г. (2022). Семантика імператива в поетичному мовленні Ліни Костенко. *Лінгвістичні дослідження*, 56, 295–305. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2022.56.22>